

Oranje tegen Spanje (1500-1648)

Edward De Maesschalck

ORANJE *tegen* **SPANJE**

(1500-1648)

INHOUD

WOORD VOORAF	13
DEEL 1	
HOE KAREL KEIZER WERD (1500-1530)	21
KARELS OPVOEDING	21
<i>Geboorte van Karel</i>	21
<i>Thuis in Mechelen</i>	23
<i>Goede zorgen van tante Margaretha</i>	24
<i>Wijze raad van Willem van Croy</i>	25
<i>Vrome lessen van Adrianus Florenszoon</i>	27
<i>Profetische woorden van Erasmus</i>	29
DE SPAANSE ERFENIS	31
<i>Meerderjarigheid</i>	31
<i>Plus Ultra</i>	33
<i>Het lot van de zussen</i>	34
<i>Op weg naar Spanje</i>	37
<i>Blijde Intocht</i>	38
<i>Verkiezing tot rooms-koning</i>	40
<i>Adrianus van Spanje naar Rome</i>	42
KAREL TEGENOVER LUTHER	44
<i>Luther en zijn leer</i>	44
<i>Rijksdag van Worms</i>	48
<i>Gevolgen in het Duitse Rijk</i>	50
<i>De eerste lutheranen in de Nederlanden</i>	51
<i>Inquisitie aan het werk</i>	53
VAN SPAANSE KONING TOT KEIZER KAREL	55
<i>Karel en de Nederlanden</i>	55
<i>Spanje in euforie</i>	59
<i>Vorstelijke huwelijken</i>	61
<i>Sacco di Roma</i>	63
<i>Vrede met Frankrijk</i>	64
<i>Keizerskroon</i>	65

DE PLICHTEN VAN DE KEIZER

(1530-1555)

69

DUITSLAND, SPANJE EN DE NEDERLANDEN

69

Rijksdag van Augsburg

69

Machtswissel in de Nederlanden

71

Verovering van Tunis

73

Oorlog en vrede met Frankrijk

76

Het Gentse probleem

77

Krachtmeting tussen Gent en de keizer

79

Antwerpen, een wereldhaven

81

RELIGIEUZE ONTWIKKELINGEN

83

Houding van de overheid

83

Wederdopers in actie

85

Munster, het nieuwe Jeruzalem

86

Beroering in de Nederlanden

88

Jacht op de wederdopers

89

Leer van Calvijn

91

De eerste calvinisten

94

DE KROON OP HET WERK

96

Tijd van teleurstellingen

96

Storm over de Nederlanden

98

Moeizame relatie met Frankrijk

100

Overwinning op de protestanten

102

Vereniging van de Nederlanden

103

OPVOLGING

106

Jeugd van Filips II

106

Filips in de Nederlanden

108

Het probleem van de opvolging

110

Andermaal oorlog met Frankrijk

111

Troonsafstand

113

Yuste

115

DE PRINS VAN ORANJE

(1555-1584)

119

PRINS WILLEM VAN ORANJE

119

Het geslacht Nassau

119

Willem, prins van Oranje

121

Leerjaren in Brussel

123

Filips II wordt koning

125

Vrede van Cateau-Cambrésis

126

Afscheid van Filips II

129

BOTSING DER RELIGIES

131

Nieuwe vorstelijke huwelijken

131

Hoogspanning rond de nieuwe bisdommen

133

Campagne tegen Granvelle

136

Concilie van Trente

138

Verzet van de hoge adel

139

Eedverbond der Edelen

141

Beeldenstorm

144

De opstand neergeslagen

146

ALVA EN ORANJE

146

Schrikbewind van Alva

146

Exodus

152

Oranje in het verweer

153

Familiale problemen

155

Strijd tegen de ongelovigen

158

Hervormingen door Alva

159

Het succes van de watergeuzen

161

Tegenoffensief van Alva

163

GEBOORTE VAN NEDERLAND

166

Landvoogd Luis de Requesens

166

Oranje wordt calvinist

168

Pacificatie van Gent

169

Landvoogd Don Juan

172

Bewind van de calvinisten

174

De hertog van Anjou

176

Oranje in de ban

179

Dood van de prins

180

VAN FARNESE TOT MAURITS

(1584-1598)

183

ALEXANDER FARNESE

183

Leerjaren

183

Medestander van Don Juan

185

Verovering van Maastricht

186

Akkoord met de Waalse gewesten

187

Beleg van Doornik en Oudenaarde

190

Verovering van Vlaanderen

192

HOOGTIJ VAN SPANJE

196

Verovering van Portugal

196

Het Escorial

197

Beleg van Antwerpen

199

Strijdende partijen aan het woord

201

Brug onder vuur

203

Val van Antwerpen

205

Vlucht van tienduizenden

206

SPANJE IN DE PROBLEMEN

208

De graaf van Leicester

208

Hongersnood in Spaans gebied

210

Plannen voor een invasie van Engeland

211

De Armada Invencibile vaart uit

213

Naar de Noordzee

215

Het einde van Farnese

217

MAURITS VAN NASSAU

218

Leerjaren van Maurits

218

Akkoord met de Staten-Generaal

220

Grote campagnes

221

De familie van Maurits

224

De erfenis van Willem van Oranje

226

Filips-Willem in de Nederlanden

227

HET TIJDPERK VAN DE AARTSHERTOGEN
(1598-1621) 231

ISABELLA VAN SPANJE	231
<i>Leerjaren van Isabella</i>	231
<i>Huwelijksplannen voor Isabella</i>	233
<i>Afstand van de Nederlanden</i>	235
<i>Blijde Inkomst in de Nederlanden</i>	238
<i>Slag bij Nieuwpoort</i>	240

VAN OORLOG NAAR VREDE	241
<i>Muiterij</i>	241
<i>Kanker van alle kwaad</i>	243
<i>Beleg van Oostende</i>	244
<i>De gebroeders Spinola</i>	246
<i>Vrede met Engeland</i>	248
<i>Vrede met de Republiek</i>	249

DOORBRAAK VAN DE CONTRAREFORMATIE	252
<i>Ontstaan van Scherpenheuvel</i>	252
<i>De Aartshertogen en de Contrareformatie</i>	254
<i>Hoofdstad van de Contrareformatie</i>	256
<i>Ketters en heksen</i>	259
<i>Wetgeving en krediet</i>	262
<i>Nieuwe welvaart</i>	263

DE AARTSHERTOGEN IN VREDESTIJD	265
<i>Het hof in Brussel</i>	265
<i>Ernst en ontspanning</i>	268
<i>Isabella 'koningin'</i>	270
<i>Opvolgingsproblemen</i>	271
<i>Begin van de Dertigjarige Oorlog</i>	274
<i>Dood van Albrecht</i>	276

DE SPLITSING VAN DE NEDERLANDEN

(1621-1648) 279

OPGANG VAN DE REPUBLIEK 280*Succes en prestige* 280*Welvaart van de Republiek* 282*Staten en Staten-Generaal* 284*Remonstranten en contraremonstranten* 285*Val van Oldenbarnevelt* 287*Naweeën van de executie* 289**SPAANS OFFENSIEF** 291*Koning Filips IV* 291*Olivares en de oorlog ter zee* 293*Spinola en de oorlog te land* 295*Financiële problemen* 296*Samenzwering tegen Spanje* 299*Dood van Isabella* 299**FREDERIK-HENDRIK VAN NASSAU** 305*Jeugd jaren* 305*Huwelijk en kinderen* 307*Eerste overwinningen* 308*Verovering van 's-Hertogenbosch* 312*Verovering van Maastricht* 313*Franse alliantie* 315*Winst en verlies* 318*Dood van Frederik-Hendrik* 319**VREDE VAN MUNSTER** 321*Plannen voor een vredesconferentie* 321*Wederzijdse motieven* 323*Onderhandelingen in Munster* 325*Laatste loodjes* 327*Beëdiging van de vrede* 329**EPILOOG** 333**STAMBOMEN** 334**BIBLIOGRAFIE** 343**INDEX VAN PERSONEN** 349

De Maesschalck, Edward
Oranje tegen Spanje (1500-1648)

© 2021 Davidsfonds / Standaard Uitgeverij nv,
Franklin Rooseveltplaats 12, 2060 Antwerpen en Edward De Maesschalck
Gemaakt onder licentie van Davidsfonds. 'Davidsfonds' is het geregistreerde
merk van Davidsfonds vzw, Quinten Metsysplein 12, 3000 Leuven.

www.standaarduitgeverij.be
info@standaarduitgeverij.be

Vertegenwoordiging in Nederland:
New Book Collective, Utrecht
www.newbookcollective.com

Eerste druk: augustus 2015
Herziene uitgave: augustus 2021

Omslagontwerp: Leen Depooter – quod. voor de vorm.
Omslagillustratie: Willem van Oranje in 1579 (Amsterdam, Rijksmuseum)
Opmaak binnenwerk: Bart Luijten
Kaarten: Els Ruppel

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd,
opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm
of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op
welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 02 26937 0
D/2021/0034/247
NUR 680 | 688